

Nr 105.

Av herr **Velander m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Hovrätterna: Avlöningar.*

I statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för justitiedepartementet (II ht s. 16 ff) föreslagit riksdagen att i enlighet med en framställning av hovrätten över Skåne och Blekinge ersätta en extra ledamotstjänst i hovrätten med en e. o. assessorstjänst. En motsvarande framställning av hovrätten för Nedre Norrland har däremot, utan närmare motivering, avvisats. Med anledning härav få vi anföra.

Enligt 2 kap. rättegångsbalken skall hovrätt vara delad på minst två avdelningar. För domförhet kräves att fyra ledamöter deltaga i avgörandet. Antalet ledamöter i en hovrätt kan alltså icke vara mindre än åtta.

De båda norrländska hovrätterna, i Sundsvall respektive Umeå, ha vardera två avdelningar. Det ordinarie ledamotsantalet är emellertid större i Umeåhovrätten än i hovrätten i Sundsvall. Den förra hovrätten har nio ordinarie ledamöter medan hovrätten i Sundsvall har minimiantalet åtta: presidenten, en lagman och sex hovrättsråd eller assessorer. Med hänsyn till bl. a. att presidenten i sistnämnda hovrätt liksom i övriga hovrätter på grund av andra ämbetsgöromål endast i viss omfattning kan deltaga i lagskipningen har dock Sundsvallshovrätten sedan sin tillkomst 1948 varit tilldelad en extra ledamot, varför sammanlagda antalet såsom ledamöter tjänstgörande även här är nio. Dessa äro fördelade med fem — presidenten inräknad — på den ena och fyra på den andra avdelningen. Då presidenten förutsättes kunna ägna sig åt lagskipningsarbetet högst i den utsträckning som motsvarar en tredjedel av lagmannens tjänstgöring brukar man organisatoriskt och vid statistiska beräkningar räkna med att hovrätten disponerar $8\frac{1}{3}$ ledamot, varav en extra.

Hovrätten för Nedre Norrland har nu varit i verksamhet i fem år. Måttillströmningen under senaste kalenderår motsvarar ungefär den arbetsbörda som ligger till grund för Umeåhovrättens organisation med 9 ordinarie ledamöter. Redan enligt allmänt vedertagna principer för inrättande av e. o. befattningar måste behovet av Sundsvallshovrättens extra ledamotsbefattning anses tillräckligt dokumenterat. Än mera betydelsefullt är emellertid att det av organisatoriska och arbetstekniska skäl är helt enkelt ogörligt att hålla lägre ledamotsantal i hovrätt än, presidenten inberäknad, nio. Att här lämna någon redogörelse för de olika detaljer i hovrättsarbetet som framtvunga denna organisation synes oss icke nödvändigt. Uppenbart är nämligen att

— om den nionde ledamoten indrages — de två avdelningarna icke kunna fungera samtidigt oberoende av varandra, enär den ena avdelningen då icke bleve fulltalig. En dylik organisation är givetvis otänkbar. Måhända skulle kunna invändas att den nionde ledamotens tjänstgöring kunde begränsas så, att den motsvarade den tid presidenten ägnade sig åt andra göromål än rättskipning. En dylik inskränkning är emellertid praktiskt icke genomförbar. Arbetet på en avdelning med fyra ledamöter måste nämligen pågå så kontinuerligt, att den extra ledamoten även under tid han formellt icke tjänstgjorde i denna egenskap skulle vara sysselsatt med göromål som ankomma på ledamot. Det är således i praktiken uteslutet att organisera en hovrätt med mindre antal ledamöter än, presidenten inräknad, nio.

Enligt vad vi inhämtat utgick Sundsvallshovrätten vid sin tillkomst från att den extra ledamotsbefattningen skulle få besättas med en av de å hovrättens personalförteckning upptagna e. o. assessorerna. Denna uppfattning följdes också under de första åren av Kungl. Maj:t. Anledningen till såväl Sundsvallshovrättens som hovrättens över Skåne och Blekinge ovan omförmälda, i statsverkspropositionen redovisade framställning, är att Kungl. Maj:t numera ändrat denna praxis. Enligt en i augusti 1952 inom justitiedepartementet utarbetad PM kan således den som tjänstgör som extra ledamot icke vidare, hur länge han än uppehåller tjänsten, förordnas till assessor, med mindre en assessorstjänst direkt inrättats för den ifrågavarande ledamotsbefattningen; det är alltså ej tillräckligt att det å personalförteckningen upptagna antalet assessorstjänster lämnar utrymme för ändamålet.

Kungl. Maj:ts ändrade praxis har olyckliga inverknings på befordringsgången inom hovrätten och därmed även på rekryteringen. För förordnande som e. o. assessor i hovrätt kräves regelmässigt att ha tjänstgjort såsom adjungerad ledamot i hovrätt under ett år. I övriga hovrätter erhåller vederbörande inom de närmaste månaderna efter denna tjänstgöring sådant förordnande. Den befattningshavare som i Sundsvallshovrätten uppehåller den extra ledamotstjänsten har däremot som en följd av Kungl. Maj:ts ovan antydda, ändrade praxis icke kunnat bli assessor, ehuru han nu har närmare två års adjunktion. Det är naturligt om detta förhållande, till vilket någon begriplig förklaring icke lämnats, vållar irritation och misstämning bland hovrättens befattningshavare. Hovrättens nu väckta förslag syftar till att undanröja missförhållandet i fråga och är ägnat att över huvud främja en jämnare befordringstur för de yngre juristerna vid hovrätten.

Såvitt vi kunnat utläsa av den redogörelse för assessorernas i hovrätt tjänsteställning m. m. som lämnats i prop. 247/1952, förutsattes att e. o. assessorer äro avsedda för tjänstgöring bl. a. som extra ledamöter i hovrätt. Något hinder av löneteknisk natur mot Sundsvallshovrättens önskemål bör därför ej kunna resas. Det förtjänar också noteras, att den begärda tjänsteförändringen icke medför någon ytterligare löneutgift för statsverket.

Enligt vår uppfattning är hovrättens framställning välgrundad och vi ha

svårt att av departementschefens uttalanden sluta oss till de skäl som kunna ha dikterat hans negativa ställningstagande. Möjligen kan antagas att målantalet och därmed arbetsbördan i Sundsvallshovrätten ansetts så lågt att behovet av den nionde ledamoten förefallit icke vara tillräckligt dokumenterat. Det förhållandevis låga målantalet vid Sundsvallshovrätten har också föranlett särskilt tillkallad utredningsman att föreslå utvidgning av hovrättens domsområde, varigenom dels Svea hovrätt skulle avlastas en del mål och dels Sundsvallshovrätten skulle få en — efter viss förstärkning av ledamotsuppsättningen — lämpligare avvägd måltillströmning. Förslaget har ännu ej varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Oavsett vilket resultat detta förslag leder till kan emellertid, som tidigare nämnts, någon *minskning* av nuvarande organisation icke ifrågakomma. I och för sig vore det naturligt, att den extra ledamoten ersattes med en ordinarie. I avvaktan på resultatet av nyssnämnda utredning har hovrätten ej velat föreslå detta. Att ledamotstjänsten i fråga, vilken omöjligen kan undvaras, rimligen bör, på samma sätt som Kungl. Maj:t nu för motsvarande fall föreslagit beträffande hovrätten över Skåne och Blekinge, få besättas med en e. o. assessor, synes däremot ofrånkomligt.

Vi ha, efter att ha blivit insatta i frågan, mycket svårt att värja oss för intrycket att förevarande ärende avgjorts utan tillräckligt beaktande av arbetsförhållandena inom de norrländska hovrätterna och de speciella svårigheter som äro förknippade med deras verksamhet. Det upptagna spørsmålet kan visserligen ytligt sett tyckas utgöra ett tämligen obetydligt organisationsärende. Ur rekryteringssynpunkt är det emellertid allvarligt nog. Det är känt, att de norrländska hovrätterna ha större rekryteringssvårigheter än hovrätterna i de andra landsdelarna. Det är av vikt att onödiga hinder icke läggas för verksamheten. Under alla omständigheter saknas anledning att icke giva hovrätten för Nedre Norrland, i likhet med övriga hovrätter, en fullt utbyggd, fast organisation.

Under återopande av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta att den extra ledamotsbefattningen i hovrätten för Nedre Norrland må besättas med i personalförteckningen uppförd e. o. assessor.

Stockholm den 23 januari 1953.

Gustaf Velander.

Nils A. Larsson.

L. Tjällgren.

A. Gillström.

Axel Andersson.